

S.D.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 16
BİLİMSEL TOPLANTILAR NO: 6

TÜRKİYE'DE YÜKSEK DİN EĞİTİMİNİN SORUNLARI, YENİDEN YAPILANMASI ve GELECEĞİ SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER - MÜZAKERELER

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	95698
Tas. No:	377.8356 -TÜR.Y

16-17 EKİM 2003
ISPARTA-2004

TERTİP HEYETİ

BAŞKAN

Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU

ÜYELER

Doç. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY, Doç. Dr. Ramazan BUYRUKÇU,
Yrd. Doç. Dr. Saadetin ÖZDEMİR, Arş. Gör. Safnaz ASRİ

ÇÖZÜMLEME

A. Hümeysra ASLANTÜRK, İ. Latif HACINEBİOĞLU, Kemalettin TAŞ, Nejdet DURAK, Haluk SONGÜR, Galip TURCAN, A. Sıdıka OKTAY, Ali BULUT, Sevim ÖZDEMİR, A. Yılmaz SOYYER, M. Sadık AKDEMİR, Zahit KARAÇAM, H. Tefvik MARULCU, Bilal GÖKKIR, Bilal SAMBUR, Rıfat OKUDAN, Kamile ÜNLÜSOY, Ahmet YILDIRIM, Musa KOÇAR, Adem EFE

ISBN-975-7929-71-9

İÇ DÜZEN

Nejdet DURAK; İshak ÖZGEL, Bahattin YAMAN

KAPAK

N. DURAK

BASKI

S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi
Ali Çolak

Yayınlanan Yazıların Sorumluluğu Yazarlarına Aittir
Yayınlanan tebliğler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir

©S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Isparta 2004

İSTEME ADRESİ

S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Merkez Kampüsü İSPARTA
Tel: (0246) 237 10 61 Fax: (0246) 237 10 58

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ İÇİN ALTERNATİF PROGRAM

Yrd. Doç. Dr. Şakir GÖZÜTOK¹

Ülkemizde yarım asrı aşkın bir süredir hizmet veren İlahiyat Fakültelerinin, çok önemli bir işlev gördüğü inkâr edilemez bir gerçektir. Bu güne kadar pek çok ilim insanının yetişmesine, din hizmetlerinin görülmesine, kültürümüzün gelişmesine katkıda bulunan İlahiyat Fakültelerinin günün şartlarına göre kendilerini geliştirmek zorunda oldukları da ayrı bir gerçektir. İlk günden bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ihtiyaç duyduğu personelden, İmam Hatip Liselerinin meslek dersleri öğretmenleri ile diğer liselerde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerini yetiştiren İlahiyat Fakülteleri bünyesinde, son dönemlerde İlköğretim Okulları Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni yetiştirmek üzere yeni bir bölüm açılmıştır. Bu bölümün açılması, günün şartlarına uygun bir şekilde İlahiyat Fakültelerinin yeniden yapılanmasının ilk adımlarından biridir.

Her şeyden önce yüksek eğitim, geleneksel olarak kendi kendini geliştirme ve ilerleme konusunda fırsatları sağlamada önemli bir rol oynaya gelmiştir. Yüksek eğitim, toplumun önemli bir kesimi için bu fonksiyonunu

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı

başarı ile yerine getirmiştir. Eğitim ihtiyaçları konusunda uzmanlaşmış pek çok grup bulunmasına karşılık, bunların yüksek eğitim alanında uygun ve uyumlu bir program geliştirdiklerini söylemek pek mümkün değildir. Yüksek eğitimin başlıca meydan okumalarından biri, toplumun geniş bir kesimine götürdüğü hizmetlerde esneklik ve inisiyatif sunmanın yollarını göstermesidir.²

Bu gelişmelere paralel bir biçimde Avrupa Birliğine giriş sürecinde akreditasyon çalışmalarına bağlı olarak yalnızca din hizmetlerini görecektir ve ülkemizde bu faaliyetleri üstlenen kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı'na ihtiyaç duyulan elemanları yetiştirecek Din Hizmetleri Bölümü'nün açılması artık bir zaruret olarak görülmektedir. Alternatif program olarak isimlendirdiğimiz bu tebliğimizde, açılması düşünülen söz konusu bölüm için yeni bir program ortaya koymaya çalışacağız.

Bunu yaparken yeni bir programın nasıl olması gerektiği ve neleri ihtiva etmesi lazım geldiğini bilmek gerekir. Öncelikle bir program planlanırken, 1- Gerçekleşebilir amaçların belirlenmesi, 2- İçeriğin seçimi ve düzenlenmesi, 3- Öğrenme tecrübelerinin seçimi ve düzenlenmesi, 4- Öğretme stratejilerinin açık bir biçimde belirlenmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir.³

Bu düzenlemeler yapılırken program planlayıcısının göz önünde bulundurması gereken üç ana esas vardır: Toplum, öğrenenler ve verilecek bilgi. Toplum tarafından ortaya konulması arzulanan davranış ve değerler, eğitimin amaçlarının belirlenmesine yardım eder. Yetiştirilmek istenen öğrencilerin amaçları, ilgileri, ihtiyaçları ve kabiliyetleri, program

² **Higher Education For Everybody? Issues and Implications**, Edited by W. Todd Furniss, American Council on Education, USA, 1971, p. 23.

³ Kıymet Selvi, **Öğretim Amaçlarının Belirlenmesi**, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 2000, s. 3.

planlayıcısına rehberlik etmelidir. Bilgi ise, gelecek zamanın daha aktif kullanılması ve programda genişliği sağlayacak organizasyonu belirlemelidir.⁴

Bir program hazırlanırken çeşitli temel unsurlara dikkat edilmeli ve buna göre planlama yapılmalıdır. Öncelikle Programın konuları bakımından yeterli genişlik ve derinliğe sahip olması gerekir. Program süreklilik ve ardışıklık göstermelidir. Programda öğrenme ve öğretim kavramının kapsamı belirtilmelidir. Ayrıca programın devamlılık, değişkenlik ve zamanla geliştirebilirliğe uygun olması gerekir. Bütün bunlarla birlikte şümüllü ve mesleki eğitime uygun olmalıdır. Böyle bir programın sonucunda, 1- Temel kültürel mirasın bilgisi, 2- İnsan ilminin temel alanlarının karakteristik düşünce yöntemlerinden faydalanma yeteneği, 3- İletişimde bulunma becerisi, 4- Değerlerin oluşmasında bilinçli karar verme ve herhangi bir meslek alanında mükemmel bir hazırlanmanın gerçekleşmesi öngörülmelidir.⁵

Yukarıda verdiğimiz bu maddeleri kısaca bir programın hedeflerinin 1- Genel Kültür, 2- mesleki alan bilgisi, 3- İletişimde bulunabilmek için gerekli formasyonu sağlamaktır, şeklinde özetlemek mümkündür. O halde hazırladığımız programı bu üç ana esas açısından değerlendirmek gerekmektedir.

GENEL KÜLTÜR

Yüksek eğitim gören bir öğrencinin daha önce mezun olduğu okullarda aldığı formel eğitim ve öğretimle birlikte dolaylı bir şekilde öğrendikleri ile genel kültür bakımından pek çok bilgiye ulaştığı kabul edilir. Bütün bunlara ek olarak hazırladığımız programda genel kültürü geliştirmeye yönelik pek çok ders bulunmaktadır. Bunlar: Atatürk İlke ve

⁴ J. Galen Salor, William M. Alexander, Arthur J. Lewis, **Curriculum Planning For Better Teaching and Learning**, Fourth Edition, Holt, Rinehart and Wiston, USA, 1981, p. 18.

Inkılapları, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe Tarihi, Türk İslâm Edebiyatı gibi derslerdir. Bunlara ek olarak dünyadaki çağdaş kültür değerlerini okuyup araştırabilmek için yabancı bir dile ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Bu münasebetle programda her döneme 1 saati teorik ve 2 saati uygulamalı olmak üzere haftada toplam 3 saat ders işlenmek kaydıyla 2 kredili Yabancı Dil dersi konmuştur. Böylece bir öğrenci mezun oluncaya kadar haftada 3 saat ve her dönemde 14 hafta olmak üzere bir dönem boyunca 42 saat ve mezun oluncaya kadar toplam olarak 336 saat Yabancı Dil dersini görmüş olacaktır.

MESLEKİ ALAN BİLGİSİ

Hazırladığımız programda mesleki alan bilgisini esas alan derslerin anahtarı mesabesindeki Arapça dersine önemli bir yer ayırdık. Zira İslâm Dininin temel kaynaklarının Arapça olması, İslâm'ın anlaşılabilmesi için Arapça'nın iyi derecede bilinmesini zaruri kılmaktadır. Arapça gramerinin öğrenilmesini sağlamak bakımından sarf ve nahiv derslerine 16 kredi ayrılmış ve bunlara bağlı olarak sonraki dönemlere Arapça metin çözümleme dersleri de haftada 4 saat teorik ve 4 saat uygulamalı olarak toplam 6 kredi ayrılmıştır. Buna göre bir öğrenci mezun oluncaya kadar toplam 560 saat ve 34 kredi ile Arapça dersi görmüş olacaktır. Buna diğer derslerdeki (Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Tasavvuf) metin okumalarındaki 336 saat ders eklenirse genel olarak 896 saat Arapça metin okumuş olacaktır. Bunun dışında toplam 144 kredinin 48 kredisi mesleki alan derslerine ayrılmıştır.

PEDAGOJİK FORMASYON

Programların eğitim ve öğretimde önemleri bilinmesine karşılık, çok iyi hazırlanmış programlarla her zaman çok iyi sonuçlar alınamayacağı da

⁵ Paul L. Dressel, *College and University Curriculum*, McCutchan Publishing Corporation, USA, 1968, p. 18, 19.

bilinmelidir. Zira programların uygulanmasında pek çok değişken etkili olmaktadır. Öğretmenin niteliği, fiziki ortam, öğrenenlerin hazır bulunmuşluk düzeyleri, yaşantıları düzenlemede kullanılan strateji, metot ve teknikler bu değişkenlerden sadece bir kaçıdır.⁶ Bu sebeple söz konusu hususları düzenleyen pek çok derse ihtiyaç duyulmaktadır. Programımıza eğitim araçlarını, camilerdeki ses düzeneğinin kurulmasını ve hazırlıları koordine edebilme ve interaktif bilgi akışı ile yetişmeyi sağlama bakımından Elektro-Teknik adında bir dersi programa dahil etmeyi uygun bulduk. Zira eğitim araçları ile öğrenme, hem daha çabuk olmakta ve hem de öğrenilenler daha uzun bir süre hatırdta kalmaktadır.⁷ Duyu organları, uyanların etkisini vücuda getiren araçlardır. Yapılan araştırmalar, bu etkilerin % 85'ni göz, % 10'u kulak, % 5'i ise deri, dil, burun ve kaslar yoluyla olduğunu ortaya koymuştur.⁸ O halde göz ve kulağa hitap edem araçların kullanılması öğrenmeyi çabuklaştırmaktadır.

Ayrıca sunulan mesajın hedef kitle tarafından iyi bir şekilde nasıl algılanacağını öğreten İletişim dersini de bu meyanda programa dahil ettik. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev alacak personelin muhatap kitlesinin daha çok yetişkinler olması ve daha çok camilerde topluca hitabette bulunulması icabı, hedef kitlenin tanınmasını sağlayan Sosyoloji, Din Sosyolojisi, Psikolojiye Giriş, Din Psikolojisi, Yetişkinler Psikolojisi ve Sosyal Psikoloji gibi dersleri programda gösterdik. Ayrıca pedagojik formasyon açısından Din Eğitimi, Din Eğitimi Metotları ve Hitabet derslerini de programa dahil ettik.

⁶ Hasan Güleriyüz, *Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcısı Öğrenme*, Pegem Yay., Ankara, 2001, s. 16, 17.

⁷ Müslim Peköz ve Rıfat Hancılar, *Eğitimde Görme ve İşitme Araçları*, Ankara, 1970, s. 30.

⁸ Peköz, a.g.e., s. 7.

PROGRAM TASLAĞI

I. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Kur'an-ı Kerim ve Tecvid	1	3	2
Arapça (Sarf)	6		6
Arapça (Nahiv)	6		6
Yabancı Dil I	1	2	2
Türk Dili	2		2
Atatürk İlke ve İnkılapları	2		2
		Kredi Toplamı	20

II. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Kur'an-ı Kerim ve Tecvid	1	3	2
Arapça (Sarf)	2		2
Arapça (Nahiv)	4		4
Arapça Metin Çözümleme	4	4	6
Yabancı Dil II	1	2	2
Türk Dili	2		2
Atatürk İlke ve İnkılapları	2		2
		Kredi Toplamı	20

III. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Arapça Metin Çözümleme	4	4	6
İslâm Tarihi	2		2
Tefsir Usulü ve Tarihi	2		2
Hadis Usulü ve Tarihi	2		2
İtikadi Mezhepler Tarihi	2		2
Felsefe Tarihi	2		2
Psikolojiye Giriş	2		2
Yabancı Dil III	1	2	2
		Kredi Toplamı	20

IV. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
------------	-------	----------	-------

Arapça Çağdaş Metinler	2	4	4
Kur'an-ı Kerim	1	2	2
Tefsir Metinleri	1	2	2
Hadis Metinleri	1	2	2
Fıkıh Mezhepleri Tarihi	2		2
Din Psikolojisi	2		2
Sosyoloji	2		2
Yabancı Dil IV	1	2	2
		Kredi Toplamı	20

V. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Tefsir Metinleri	1	2	2
Hadis Metinleri	1	2	2
İslâm Fıkıhı	2		2
Tasavvuf Tarihi ve Felsefesi	2		2
Türk İslâm Edebiyatı	2		2
Din Sosyolojisi	2		2
Eğitim Psikolojisi	2		2
Yabancı Dil V	1	2	2
		Kredi Toplamı	16

VI.Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Fıkıh Metinleri I	1	2	2
Tasavvuf Metinleri	1	2	2
İslâm Sanatları Tarihi	2		2
İslâm Medeniyeti Tarihi	2		2
Mantık	2		2
Yetişkinler Psikolojisi	2		2
Kitleler Psikolojisi	2		2
Yabancı Dil VI	1	2	2
		Kredi Toplamı	16

VII. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Fıkıh Metinleri II	1	2	2
Kelam Tarihi	2		2
Din Felsefesi	2		2
İslâm Eğitim Tarihi	2		2
Din Eğitimi	2		2
Hitabet ve Diksiyon	1	2	2
Sosyal Psikoloji	2		2
Yabancı Dil VII	1	2	2
		Kredi Toplamı	16

VIII. Yarı Yıl

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Fıkıh Metinleri III	1	2	2
Kelam Ekolleri	2		2
Mukayeseli İslâm Hukuku	2		2
Din Eğitimi Metotları	2		2
İslam Düşünce Tarihi	2		2
İletişim	2		2
Elektro-Teknik	1	2	2
Yabancı Dil VIII	1	2	2
		Kredi Toplamı	16

Genel Kredi Toplamı : 144